

СУТНІСТЬ, ОСОБЛИВОСТІ ТА ПАРАМЕТРИ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

*Л. Л. Лазебник, д. е. н., професор, Університет державної фіскальної служби України,
ll1808816@gmail.com, orcid.org/0000-0003-2234-4093,*

*В. О. Войтенко, аспірант, Університет державної фіскальної служби України,
v.voitenko85@gmail.com, orcid.org/0000-0002-7872-9630*

Методологія дослідження. З використанням загальнотеоретичних (аналізу, синтезу, індукції, дедукції) та спеціальних (систематизації, абстрагування, декомпозиції) методів наукового пізнання в статті досліджено теоретичні засади цифрової економіки та здійснено критичний всебічний аналіз та систематизацію наукових і практичних підходів до трактування сутності цифрової економіки та процесів її цифровізації.

Результати. Упорядковано основні переваги процесу цифровізації економіки та соціально-економічних процесів у порівнянні з традиційним ринком. Виявлено першоджерела наукового зародження теорії цифрової економіки та цифровізації в зарубіжних країнах. Визначено основні наукові праці, автори яких піднімали питання необхідності трансформації економіки в економіку цифрового типу. Розглянуто сучасні загальноприйняті трактування цифрової економіки різними зарубіжними державними інституціями в контексті прийняття концепцій та програм цифровізації економіки та соціально-економічних процесів. Виокремлено основні компоненти економіки цифрового типу: інфраструктурне забезпечення електронного бізнесу (e-business infrastructure), електронний бізнес (e-business) та електронна торгівля (e-commerce). Визначено драйвери цифрової трансформації в економіці: Інтернет речей, великі данні, штучний інтелект, технологія блок-чейн. Систематизовано та проаналізовано підходи до трактування сутності цифрової економіки зарубіжними та вітчизняними науковцями.

Новизна. Обґрунтовано взаємозв'язок цифрової економіки та нового технологічного укладу (устрою) – четвертої індустріальної (промислової) революції на базі інформаційних систем і технологій та баз знань. Запропоновано власне визначення цифрової економіки із здійсненням акценту на комплексність даного поняття і явища.

Практична значущість. Окреслено особливості цифрової економіки та її прояви на тлі розгортання четвертої індустріальної (промислової) революції на базі інформаційних технологій та баз знань. Проаналізовано вітчизняний досвід розгортання та нормативно-правового забезпечення трансформації економіки в економіку цифрового типу.

Ключові слова: економіка, цифрова економіка, цифровізація, цифрова трансформація економіки, інфраструктурне забезпечення електронного бізнесу, електронний бізнес, електронна торгівля, Інтернет речей, великі данні, штучний інтелект, технологія блок-чейн, четверта промислова революція.

Постановка проблеми. Діджиталізація економіки, яка базується на якісно новому типі інформаційно-телекомунікаційних технологій, – найважливіша сучасна ознака інклюзивного сталого економічного розвитку країни. На це є об'єктивні причини: проникнення комп'ютерів у всі сфери життя, широке використання мобільних пристроїв, зростаюча мережева взаємодія в суспільстві прискорюють оцифровування усіх напрямів

життєдіяльності. Наразі в економічній лексичі міцно закріпилися такі терміни як «fintech», «foodtech», «agrotech», «краудсорсинг», «big data» тощо. Для країн, що розвиваються, прискорена переорієнтація економіки на цифровий спосіб функціонування, в основі якого лежить використання у всіх секторах економіки кіберфізичних систем, сенсорних технологій, технологій аналізу великих даних та ін. стала нагальним завданням.

В Україні цифровізація в потенціалі можливостей спроможна стати базисом для стимулювання економічного зростання, основою нового шляху розвитку в умовах вичерпання традиційних для вітчизняної економіки сировинних джерел зростання. Зрозумілим є факт, що запорукою успішності цифрової модернізації економіки є всебічне вивчення процесу цифровізації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні основи цифровізації економіки, трактування та розуміння даного процесу містяться у працях таких зарубіжних та вітчизняних науковців як Д. Тапскотт [17], Н. Лейн [18], М. Нікрем [19], С. Далман [20], С. Коляденко [21], С. Веретюк [22], Л. Кіт [23], О. Данніков, К. Січкаренко [24]. Проте в науковому середовищі України відсутня чіткість у трактуванні природи цифрової економіки, її параметрів та методик оцінки. А системність та інклюзивність цифровізації істотно підвищує значущість досліджень, спрямованих на виявлення елементів, індикаторів, точок росту та бар'єрів на шляху поширення цифровізації економіки.

Формулювання мети статті. Метою статті є аналіз підходів до трактування цифрової економіки, виявлення та систематизація її особливостей та драйверів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Термін «цифрова економіка» («digital economy») з'явився в 1995 р. одночасно у працях канадського професора менеджменту Д. Топскотта [1] та американського інформатика Н. Негропonte [2] і швидко набув поширення, витіснивши на периферію економічної науки такі поняття як «New Economy», «Web Economy», «Internet Economy», «Network Economy», і надавши цьому терміну більш конкретний зміст. На думку Негропonte, у порівнянні з традиційним ринком до переваг цифровізації доцільно віднести наступні [2]: віртуальний характер господарських зв'язків; відсутність фізичної ваги продукції, еквівалентом якої стане інформаційний обсяг; низький рівень витрат на виробництво електронних товарів та менша площа, яку займатимуть електронні засоби та носії; – миттєвий глобальний обмін даними через Інтернет; поява нових цифрових валют.

На законодавчому рівні термін «цифрова економіка» («digital economy») вперше був використаний Міністерством торгівлі США у своєму щорічному звіті 1998 р. для опису економіки, темпи зростання якої були набагато вищими за попередні показники, які прискорювалися засобами впровадження комп'ютерно-телекомунікаційних інновацій. Однією з важливих властивостей цього типу економіки є включення до переліку факторів виробництва, крім трьох основних – праці, капіталу і землі – знань та інформації, отриманих індустріальним суспільством. Діджиталізація основних видів економічної діяльності, включаючи виробництво, розподіл і споживання товарів і послуг, є ще однією основною властивістю цифрової економіки [3].

Е. Бриньольфссон та Б. Кахін [4] ототожили цифрову економіку з процесом цифровізації інформації та знань. Вони зауважили, що кожний структурний елемент економіки зазнав трансформації, здійснивши «оцифрування», а цифровізація інформації набула вирішального значення для економічного зростання. Й.-Ф. Ліотард [5] наполягав, що розвиток ІТ-технологій і універсальна дифузія знань дозволяють обмінюватися знаннями як товаром на ринку. Розвиток ІТ-технологій розглядається як критичний фактор для створення цифрової економіки. Передові ІТ-технології призвели до появи нових медіа, таких як бази даних на базі мережі, а також розвиток комп'ютерних мереж і Інтернету полегшили збір інформації та знань з усього світу. Інтенсивність інформації або знань, що забезпечується ІТ-технологіями, збільшила важливість інформації та знань як факторів виробництва.

Цифрова економіка, зазвичай, розглядається як крок до суспільства, що базується на знаннях. П. Друкер [6] і Д. Белл [7] визначили суспільство, яке базується на знаннях, в конкретних термінах, стверджуючи, що знання виступатимуть основою для прийняття політичних рішень, а фахівці, які створюють і використовують інформацію, стануть більш важливими. Вони стверджували, що політики, необхідні для інновацій і управління технологіями, стануть складнішими і всебічно змінюватимуться з часом. Більше того, вони наполягали на зростанні обсягів

постачання знань фахівцями внаслідок збільшення чисельності освіченого населення. Тому все суспільство перейде від матеріально-орієнтованої економіки до економіки, орієнтованої на знання, в контексті чого розвиватимуться індустрії знань.

Враховуючи невисоку поширеність у науковому середовищі словосполучення-неологізму «цифрова економіка», здійснимо аналіз трактування даного поняття зарубіжними інституціями (табл. 1).

Таблиця 1

Підходи до трактування цифрової економіки на нормативному рівні зарубіжними інституціями

Джерело	Визначення
The World Bank [8]	нова парадигма пришвидшеного економічного розвитку, що заснована на процесі обміну даними в режимі реального часу
Department of Broadband, Communications and the Digital Economy of Government of Australia [9]	глобальна мережа соціально-економічних та політичних видів діяльності, які існують завдяки функціонуванню таких платформ, як мережа Інтернет, а також мобільних та сенсорних мереж
Cabinet of the United Kingdom [10]	виробництво цифрового обладнання, видавнича діяльність, медійне виробництво та програмування
BCS, The Chartered Institute for IT [11]	економіка, що заснована на цифрових технологіях, веденні бізнесу на ринках, які функціонують за допомогою Інтернету
European Parliament [12]	складна структура, що складається з декількох рівнів / шарів, пов'язаних між собою практично нескінченною і постійно зростаючою кількістю вузлів. Платформи існують у взаємозв'язку, дозволяючи досягти безпосереднього користувача через безліч каналів, тим самим ускладнюючи виключення конкретних гравців, тобто конкурентів
Economist Intelligence Unit [13]	економіка, яка здатна забезпечити високоякісною ІКТ-інфраструктурою та мобілізувати можливості ІКТ для створення благ для споживачів, бізнесу та держави
Organization for Economic Co-operation and Development (OECD) [14]	результат трансформаційних ефектів та процесів нових технологій загального призначення в сфері інформації та телекомунікацій

Джерело: систематизовано авторами.

Як бачимо з табл. 1, більшість зарубіжних інституцій трактують цифрову економіку як таку, що ґрунтується на цифрових ресурсах, вона тісно пов'язана з виробництвом, обміном та споживанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ).

Здійснюючи декомпозицію системи цифрової економіки, науковці виокремлювали три компоненти: інфраструктурне забезпечення електронного бізнесу (e-business infrastructure); електронний бізнес (e-business), тобто процеси організації бізнесу з використанням комп'ютерних мереж; електронна торгівля (e-commerce) – роздрібна торгівля через Інтернет. Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), яка розробляє стандарти розвитку цифрової економіки, у 2017 р. виокремила чотири клю-

чових драйвери цифрової трансформації: Інтернет речей, технологія аналізу великих даних, штучний інтелект та технологія блокчейн (рис. 1).

Розглядаючи трактування цифрової економіки сучасними зарубіжними та вітчизняними науковцями, можемо простежити наскрізну думку про початок нової – четвертої індустріальної (промислової) революції на базі інформаційних технологій та баз знань.

Термін «Індустрія 4.0» або четверта промислова революція, яка призведе до створення «розумних» заводів, був вперше застосований на Давоському економічному форумі в 2016 р. його засновником К. Швабом [16]. Прийнято вважати, що перша промислова революція була пов'язана з паровими двигунами.

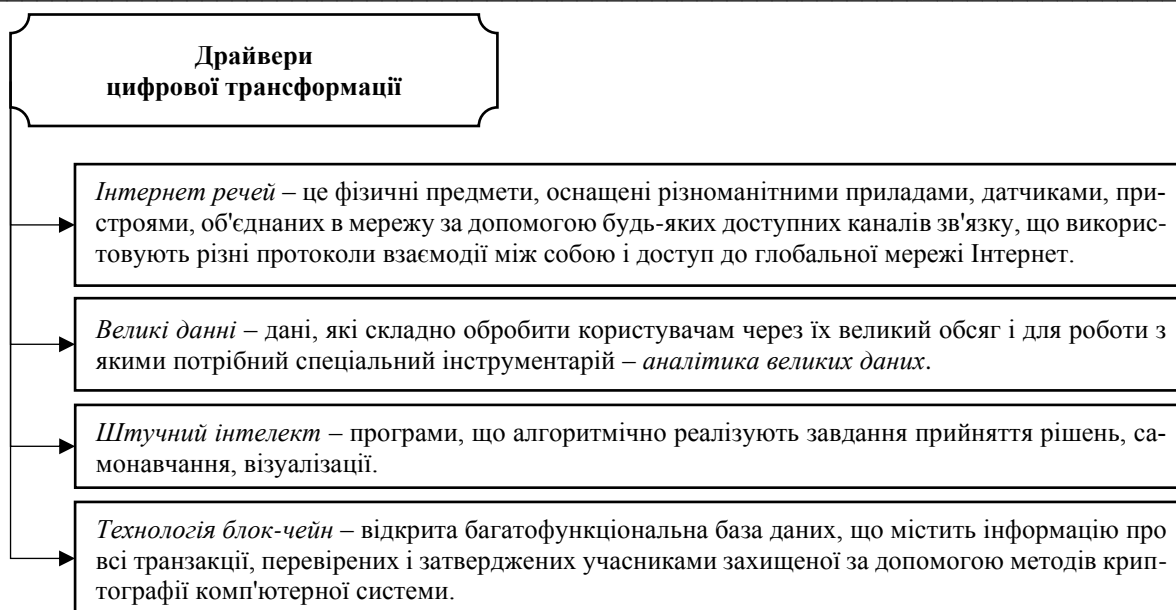

Рис. 1. Ключові драйвери цифрової трансформації та їх сутність

Джерело: побудовано авторами на основі [15].

(епоха «нафти, газу, електрики»), третя – з розвитком електроніки та інформаційних технологій (ІКТ-епоха), що призвело до масштабної автоматизації індустріальних процесів.

Позиції, висвітлені у монографії К. Шваба «Четверта промислова революція», викликали неабиякий резонанс серед науковців, а тому трактування поняття цифрової

економіки як основи четвертої промислової революції помітно різняться (табл. 2).

На нашу думку, під цифровою економікою слід розуміти соціально-економічні процеси, значною мірою засновані на передачі даних, які завдяки можливості їх генерування, аналізу і наступного прийняття рішень перетворюються на цінний ресурс.

Таблиця 2

Трактування сутності цифрової економіки зарубіжними та вітчизняними науковцями

Автор	Визначення
Д. Тапскотт [17]	економіка, що базується на цифрових комп'ютерних технологіях, яку іноді називають інтернет-економікою, новою економікою, або веб-економікою
Н. Лейн [18]	конвергенція комп'ютерних і комунікаційних технологій в мережі Інтернет, які стимулюють розвиток електронної торгівлі та масштабні зміни в організаційній структурі
М. Нікзем [19]	частина загального обсягу виробництва, створювана різними «цифровими» ресурсами. Ці ресурси включають цифрові навички, цифрове обладнання (комплектуючі, програмне забезпечення і засоби зв'язку) і проміжні цифрові товари та послуги, що використовуються у виробництві
С. Далман [20]	поєднання технологій загального застосування і ряду видів економічної і суспільної діяльності, що здійснюються користувачами Інтернету за допомогою відповідних технологій
С. Коляденко [21]	економіка, що базується на виробництві електронних товарів та сервісів високотехнологічними бізнес-структурами та дистрибуції цієї продукції за допомогою електронної комерції
С. Веретюк [22], Л. Кіт [23]	трансформація всіх сфер економіки завдяки перенесенню інформаційних ресурсів та знань на комп'ютерну платформу з метою їх подальшого використання
О. Данніков, К. Січкаренко [24]	нова парадигма розвитку країни, економіки і суспільства у цілому; сучасні соціально-економічні трансформації, пов'язані з інформатизацією суспільств

Джерело: систематизовано авторами.

Забезпечення цифровізації здійснюється в інформаційно-комп'ютерному середовищі засобами, інструментами та об'єктами інформаційної інфраструктури.

При цьому, ми погоджуємося з думкою, що цифрова економіка є фундаментом становлення та дії четвертої промислової революції

ції. В контексті зазначеного можна сформулювати наступні особливості цифрової економіки:

- стрімкий розвиток і інклюзивність впровадження інформаційно-комунікаційних технологій;

- зміна характеру пошуку, отримання і обробки інформації;

- інтенсивність використання інновацій, створення нових продуктів на основі технологій обробки й аналізу великих даних, хмарних технологій, технологій штучного інтелекту та високопродуктивних обрахунків, квантових технологій та систем розподіленого реєстру (блок-чейну);

- тенденція до персоніфікації маркетингу з урахуванням переваг конкретного споживача, а відтак – і виробництва;

- формування для господарюючих суб'єктів унікальних можливостей для переходу на якісно новий рівень ефективності здійснення господарської діяльності, виникнення нових ринків та бізнес-моделей;

- підвищення вимог до фахівців, зміна в структурі зайнятості за сферами господарства.

Хвиля захоплення перспективами діджиталізації економіки захопила й Уряд України, який у 2018 році схвалив «Концепцію розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки» та затвердив план заходів щодо її реалізації. Основною метою документа є реалізація ініціатив «Цифрового порядку денного України 2020» (цифрова стратегія) для усунення бар'єрів на шляху цифрової трансформації України у найбільш перспективних сферах. Це планується досягти шляхом стимулювання економіки та залучення інвестицій, подолання цифрової нерівності, поглиблення співпраці з ЄС у цифровій сфері та розбудови інноваційної інфраструктури країни та цифрових перетворень [25].

Відповідно до ухваленої Концепції цифрова економіка – діяльність, в якій основними засобами (факторами) виробництва є цифрові (електронні, віртуальні) дані як числові, так і текстові. Зокрема в Концепції згадується й про оновлену концепцію «розумного виробництва» – Індустрію 4.0 – як результату впровадження сучасних інформа-

ційних технологій промисловості, або програм просвіти та трансферу кращих практик з ІТ-сектору та цифрових індустрій в промислові сектори та сільське господарство. При цьому зазначається, що перевагою української промисловості та виробництва у світовій економіці є створення високої доданої вартості товарів і послуг, якісне управління виробничо-збутовими ланцюгами та ефективне використання ресурсів [25], що можливе за умов ефективного управління суб'єктом господарської діяльності.

Висновки. Для України прискорена переорієнтація економіки на цифровий спосіб функціонування, в основі якого лежить використання кіберфізичних систем, сенсорних технологій, технологій аналізу великих даних та ін. перетворюється на головне завдання наздоганяючого розвитку. Цифрову економіку можна визначити як економіку, що заснована на передачі даних, які завдяки сучасним можливостям їх генерування, аналізу і наступного прийняття рішень перетворюються на цінний ресурс. Забезпечення цифровізації здійснюється в інформаційно-комп'ютерному середовищі засобами, інструментами та об'єктами інформаційної інфраструктури. Для розвитку цифрової економіки в Україні потрібне здійснення цифровізації бізнес-процесів вітчизняними підприємствами, що стане предметом подальших наукових розвідок.

Література:

1. Tapscott, D. The digital Economy: promise and peril in the age of networked intelligence. – New York: McGraw-Hill. – 1997. – 265 p.
2. Negroponte, N. Being Digital. – NY: Knopf, 1995. – 256 p.
3. US Department of Commerce, 1999. Falling Through the Net: Defining the Digital Divide. Washington, DC: US Government Printing Office.
4. Brynjolfsson, E., Kahin, B. (2000). Understanding the Digital Economy: Data, Tools, and Research. Cambridge: The MIT Press.
5. Fu, F., Liu, L., Wang, L., 2008. Empirical analysis of online social networks in the age of Web2.0. *Physica A*, vol. 387, no. 2-3, pp. 675-684
6. Drucker, P. (1969). The Age of Discontinuity: Guidelines to Our Changing Society. New York: Harper and Row.
7. Bell, D. (1973). The Coming of Post-Industrial Society. New York: Basic Books Inc.
8. EAEU Digital Agenda 2025: prospects and recommendations [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.eurasiancommission.org/ru/act/>

dmi/Pages/digital_agenda.aspx

9. Department of Broadband, Communications and the Digital Economy of Government of Australia [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.aph.gov.au/Parliamentary_Business/Senate_Estimates/ecacte/estimates/supp0809/bcde/index

10. Cabinet of the United Kingdom [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.gov.uk/government/publications/uk-digital-strategy>

11. BCS, The Chartered Institute for IT [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bcs.org/>

12. European Parliament [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.europarl.europa.eu/portal/en>

13. Economist Intelligence Unit [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.eiu.com/home.aspx>

14. Organization for Economic Co-operation and Development [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.oecd.org/>

15. Information Economy Report // UNCTAD. – 2012. – 142 p.

16. Schwab, K. The Fourth Industrial Revolution public community [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.weforum.org/about/the-fourth-industrial-revolution-by-klaus-schwab>

17. Tapscott, D. The digital Economy: promise and peril in the age of networked intelligence. – New York: McGraw-Hill. – 1997.

18. Lane, N. Advancing the Digital Economy into the 21st Century // Information Systems Frontiers. – 1999. – № 1:3. – P. 317–320.

19. The Future of Businesses and Jobs in Asia Pacific's Digital Economy [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.cognizant.com/whitepapers/the-work-ahead-the-future-of-business-and-jobs-in-asia-pacifics-digital-economy-codex2255.pdf>

20. Dahlman, C., Mealy, S., Wermelinger, M. Harnessing the Digital Economy for Developing Countries. OECD. Paris, 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.oecdilibrary.org/docserver/download/4adffb24-en.pdf>

21. Коляденко С. В. Цифрова економіка: передумови та етапи становлення в Україні і у світі / С. В. Коляденко // Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. – 2016. – № 6. – С. 105–112.

22. Веретюк С. М. Визначення пріоритетних напрямків розвитку цифрової економіки в Україні / С. М. Веретюк, В. В. Піліньський // Наукові записки Українського науково-дослідного інституту зв'язку. – 2016. – № 2. – С. 51–58.

23. Кіт Л. З. Еволюція мережевої економіки / Л. З. Кіт // Вісник Хмельницького національного університету. – Економічні науки. – 2014. – № 3. – Т. 2. – С. 187–194.

24. Данніков О. В. Концептуальні засади цифровізації економіки України / О. В. Данніков, К. О. Січкаренко // Інфраструктура ринку, 2018. – Випуск 17. – С. 73–79

25. OECD Digital Economy Outlook 2015, 2016, 2017 // OECD Publishing, Paris [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://espas.secure.europarl.europa.eu/orbis/sites/default/files/>

generated/document/en/9317011e.pdf

26. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80>

References:

1. Tapscott, D. (1997). The digital Economy: promise and peril in the age of networked intelligence. New York: McGraw-Hill. 265 p.

2. Negroponte, N. (1995). Being Digital. NY: Knopf. 256 p.

3. US Department of Commerce. (1999). Falling Through the Net: Defining the Digital Divide. Washington, DC: US Government Printing Office.

4. Brynjolfsson, E., & Kahin, B. (Eds.). (2000). Understanding the Digital Economy. doi:10.7551/mitpress/6986.001.0001.

5. Fu, F., Liu, L., & Wang, L. (2008). Empirical analysis of online social networks in the age of Web 2.0. Physica A: Statistical Mechanics and Its Applications, 387(2-3), 675–684. doi:10.1016/j.physa.2007.10.006

6. Drucker, P. F. (1970). The Age of Discontinuity. Guidelines to Our Changing Society. Population (French Edition), 25(1), 171. doi:10.2307/1529579

7. Bell, D. (1973). The Coming of Post-Industrial Society. New York: Basic Books Inc.

8. EAEU Digital Agenda 2025: prospects and recommendations. Retrieved from http://www.eurasiancommission.org/ru/act/dmi/Pages/digital_agenda.aspx

9. Department of Broadband, Communications and the Digital Economy of Government of Australia. Retrieved from https://www.aph.gov.au/Parliamentary_Business/Senate_Estimates/ecacte/estimates/supp0809/bcde/index

10. Cabinet of the United Kingdom. Retrieved from <https://www.gov.uk/government/publications/uk-digital-strategy>

11. BCS, The Chartered Institute for IT. Retrieved from <https://www.bcs.org/>

12. European Parliament. Retrieved from <http://www.europarl.europa.eu/portal/en>

13. Economist Intelligence Unit. Retrieved from <http://www.eiu.com/home.aspx>

14. Organization for Economic Co-operation and Development. Retrieved from <https://www.oecd.org/>

15. Information Economy Report 2012. UNCTAD. 142 p.

16. Schwab, K. (2018). The Fourth Industrial Revolution public community. Tap Chí Nghiên Cứu Dân Tộc, (23). doi:10.25073/0866-773x/97 Retrieved from <https://www.weforum.org/about/the-fourth-industrial-revolution-by-klaus-schwab>

17. Tapscott, D. (1997). The digital Economy: promise and peril in the age of networked intelligence. New York: McGraw-Hill.

18. Lane, N. (1999). Information Systems Frontiers, 1(3), 317–320. doi:10.1023/a:1010010630396.

19. The Future of Businesses and Jobs in Asia Pacific's Digital Economy. Retrieved from <https://www.cognizant.com/whitepapers/the-work-ahead->

the-future-of-business-and-jobs-in-asia-pacifics-digital-economy-codex2255.pdf

20. Dahlman, C., Mealy, S., & Wermelinger, M. (2016). Harnessing the Digital Economy for Developing Countries. OECD. Paris. Retrieved from <http://www.oecdilibrary.org/docserver/download/4adffb24-en.pdf>

21. Koliadenko, S.V. (2016). Tsyfrova ekonomika: peredumovy ta etapy stanovlennia v Ukraini i u sviti. Ekonomika. Finansy. Menedzhment: aktualni pytannia nauky i praktyky, (6), 105-112.

22. Veretiuk, S.M., & Pilinsky, V.V. (2016). Vyznachennia prioritetnykh napriamkiv rozvytku tsyfrovoy ekonomiky v Ukraini. Naukovi zapysky Ukrainskoho naukovo-doslidnoho instytutu zviazku, (2), 51-58.

23. Kit, L.Z. (2014). Evoliutsiia merezhevoi ekonomiky. Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Ekonomichni nauky, (3), 187-194.

24. Dannikov, O.V., & Sichkarenko, K.O. (2018). Kontseptualni zasady tsyfrovizatsii ekonomiky Ukrainy. Infrastruktura runku, (17), 73-79.

25. OECD Digital Economy Outlook 2015, 2016, 2017. OECD Publishing, Paris. Retrieved from <https://espas.secure.europarl.europa.eu/orbis/sites/default/files/generated/document/en/9317011e.pdf>

26. Pro skhvalennia Kontseptsii rozvytku tsyfrovoy ekonomiky ta suspilstva Ukrainy na 2018-2020 roky ta zatverdzhennia planu zakhodiv shchodo yii realizatsii. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80>

СУЩНОСТЬ, ОСОБЕННОСТИ И ПАРАМЕТРЫ ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКИ

*Л. Л. Лазебник, д. э. н., профессор, В. А. Войтенко, аспирант,
Университет государственной фискальной службы Украины*

Методология исследования. С использованием общетеоретических (анализа, синтеза, индукции, дедукции) и специальных (систематизации, абстрагирования, декомпозиции) методов научного познания в статье исследованы теоретические основы цифровой экономики и осуществлены критический всесторонний анализ и систематизация научных и практических подходов к трактовке сущности цифровой экономики и процессов ее цифровизации.

Результаты. Перечислены основные преимущества процесса цифровизации экономики и социально-экономических процессов по сравнению с традиционным рынком. Выявлен первоисточник научного зарождения теории цифровой экономики и цифровизации в зарубежных странах. Определены основные научные труды, авторы которых поднимали вопрос о необходимости трансформации экономики в экономику цифрового типа. Рассмотрены современные общепринятые трактовки цифровой экономики различными зарубежными государственными институтами в контексте принятия концепций и программ цифровизации экономики и социально-экономических процессов. Выделены основные компоненты экономики цифрового типа: инфраструктурное обеспечение электронного бизнеса (e-business infrastructure), электронный бизнес (e-business) и электронная торговля (e-commerce). Определены драйверы цифровой трансформации в экономике: Интернет вещей, большие данные, искусственный интеллект, технология блок-чейн. Систематизированы и проанализированы подходы к трактовке сущности цифровой экономики зарубежными и отечественными учеными.

Новизна. Обоснована взаимосвязь цифровой экономики и нового технологического уклада – четвертой индустриальной (промышленной) революции на базе информационных систем и технологий, и баз знаний. Предложено собственное определение цифровой экономики с осуществлением акцента на комплексность данного понятия и явления.

Практическая значимость. Определены особенности цифровой экономики и ее проявления на фоне развертывания четвертой индустриальной (промышленной) революции на базе информационных технологий и баз знаний. Проанализирован отечественный опыт развертывания и нормативно-правового обеспечения трансформации экономики в экономику цифрового типа.

Ключевые слова: экономика, цифровая экономика, цифровизация, цифровая трансформация экономики, инфраструктурное обеспечение электронного бизнеса, электронный бизнес, электронная торговля, Интернет вещей, большие данные, искусственный интеллект, технология блок-чейн, четвертая промышленная революция.

THE ESSENCE, FEATURES, AND PARAMETERS OF THE DIGITAL ECONOMY

---

*L. L. Lazebnyk, D.E., Professor, V. O. Voitenko, Post-graduate student,
University of the State Fiscal Service of Ukraine*

Methods. Using the general theoretical (analysis, synthesis, induction, deduction) and special (systematization, abstracting, decomposition) methods of scientific knowledge, the article explores the theoretical foundations of the digital economy and provides a critical comprehensive analysis and systematization of scientific and practical approaches to the interpretation of the essence of the digital economy and processes of its digitalization.

Results. The main advantages of the process of digitalization of the economy and socio-economic processes in comparison with the traditional market are listed. The primary source of the scientific origin of the theory of digital economy and digitalization in foreign countries is revealed. The main scientific works are identified, the authors of which raised the question of the need to transform the economy into a digital type economy. There are considered modern generally accepted interpretations of the digital economy by various foreign state institutions in the context of the adoption of concepts and programs of digitalization of the economy and socio-economic processes. The main components of the digital economy are identified, namely: infrastructural support of electronic business (e-business infrastructure), electronic business (e-business) and electronic commerce (e-commerce). The drivers of digital transformation in the economy are identified: the Internet of things, big data, artificial intelligence, block chain technology. The approaches to the interpretation of the essence of the digital economy by foreign and domestic scientists are systematized and analyzed.

Novelty. The relationship between the digital economy and the new technological structure, the fourth industrial revolution based on information systems and technologies, and knowledge bases, is substantiated. The authors propose their own definition of the digital economy with the emphasis on the complexity of this concept and phenomenon.

Practical value. The features of the digital economy and its manifestations against the backdrop of the deployment of the fourth industrial revolution on the basis of information technology and knowledge bases are determined. The domestic experience of deployment and regulatory support of the transformation of the economy into a digital economy is analyzed.

Keywords: economy, digital economy, digitalization, digital transformation of the economy, infrastructure support of electronic business, electronic business, electronic commerce, Internet of things, big data, artificial intelligence, block chain technology, fourth industrial revolution.

Надійшла до редакції 22.01.20 р.